

דחיית עתירה מנהלית להורות למושב צור משה להקים מקווה טהרה

בתחומיו:

בית המשפט המחוזי מרכז - לוד בשבתו כבית משפט לעניינים מנהליים דחה בפסק דין שניתן ביום 12.9.2025 עתירה להורות למושב צור משה ולוועד המקומי של צור משה להקים מקווה טהרה בתחומי המושב. את המושב ואת הוועד המקומי ייצג עו"ד יוסף גרסי.

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים

עת"מ 3778-04-23 גנון ואח' נ' ריטוב ואח'

תיק חיצוני:

לפני כבוד השופט שמואל בורנשטיין

עותרות

1. שרון גנון
 2. מיכל ונטורה
 3. תמר גבאי
 4. שרי אביסידריס
 5. חדווה סופר
 6. אילנה ברוך
 7. חופית לוי
 8. עדי פרומן שפיגל
 9. רבקה יפת
 10. דנה מצר
- ע"י עוה"ד אשר אקסלרד ויעל זלינגר

נגד

משיבים

1. עמיר ריטוב, ראש המועצה האזורית לב השרון
 2. המועצה האזורית לב השרון
- ע"י עו"ד רונית עובדיה
3. ועד מקומי צור משה
 4. צור משה - מושב עובדים להתישבות חקלאית
- שיתופית בע"מ
- ע"י עו"ד יוסף ג'רסי

פסק דין

פתח דבר

- 1
- 2
- 3
4. 1. עתירה זו עניינה בדרישתן של עשר העותרות להקמת מקווה טהרה לנשים ("מקווה")
- 5 ביישוב צור משה ("היישוב"), המונה כ-800 משפחות. לטענתן, הן מייצגות מספר רב יותר
- 6 של תושבים הזקוקים למקווה ביישוב.
- 7
8. 2. מוסכם, כי בתחומי היישוב לא קיים כיום מקווה, וכי המקווה הקרוב ביותר נמצא ביישוב
- 9 פרדסיה, וזאת במרחק (השנוי במחלוקת) שנטען להיות בין 2 ל-3.5 ק"מ. לטענת העותרות,
- 10 ההגעה למקווה ביישוב הסמוך מחייבת חצית כביש סואן, וכי בשל המרחק הרב שבין מקום
- 11 מגוריהן ומקום המקווה האמור, נמנעת מהן האפשרות לקיים את מצוות הטבילה כאשר
- 12 יום הטבילה חל בערבי שבת וחג, כך שאין באפשרותן להגיע למקווה בנסיעה בכלי רכב.

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים

עת"מ 23-04-3778 גנון ואח' נ' ריטוב ואח'

תיק חיצוני:

1
2 3. המשיב 1 עומד בראש המשיבה 2, שהיא המועצה האזורית לב השרון אליה משתייך היישוב
3 (המשיב 1 והמשיבה 2 יכוננו ביחד "המועצה"). המשיב 3 הוא הועד המקומי ("הוועד"),
4 שהוקם לשם ניהול היישוב מכוח סעיף 90 לצו המועצות המקומיות (מועצות אזוריות),
5 תשי"ח-1958 ("צו המועצות המקומיות"). המשיבה 4 היא האגודה השיתופית ("האגודה")
6 המנהלת את נכסי היישוב.

השתלשלות עניינים

7
8
9 4. בשנת 2007 התקבלה החלטה על ידי המועצה להקצות שטח ברחוב השיבולים 1 ביישוב,
10 ולממן את בנייתו של מקווה טהרה לנשים במקום. במהלך הליך קבלת היתר הבנייה
11 התחלפו חברי הוועד, והוועד החדש פעל מול המועצה לביטול ההחלטה. לטענת העותרות,
12 במהלך השנים ביקשו תושבות היישוב, פעם אחר פעם, לממש את הקצאה ולהקים מקווה,
13 אך פניותיהן לא נענו.

14
15 5. ביום 8.5.2017 פנה יו"ר הוועד אל מנכ"ל המשרד לשירותי דת, בבקשה להקים מקווה
16 טהרה לנשים בשל "צורך ציבורי נרחב". בעקבות פנייתו, ביום 11.5.2017 פנה מנכ"ל
17 המשרד אל ראש המועצה בבקשה לבחון את הנושא. בהמשך, ביום 11.7.2017, פנה עו"ד
18 שריפי בשם כ-100 משפחות תושבי היישוב אל ראש המועצה בדרישה להקמת מקווה, אך
19 לפי הנטען הפנייה לא נענתה לגופה. במהלך השנים האחרונות התקיימו שיחות ופגישות
20 עם נציגי הוועד בניסיון להגיע להסכמה, אולם ניסיונות אלו לא נשאו פרי.

21
22 6. ביום 20.7.2022 פנתה קבוצת תושבים, ובהן העותרות, אל כלל הגורמים הרלוונטיים
23 בדרישה לפעול להקמת מקווה בתחומי היישוב.

24
25 7. בתאריך 4.8.2022 השיב ראש המועצה, כי המועצה מכירה בחשיבות הרבה שבהקמת
26 מקווה, אך המועצה אינה מחזיקה במקרקעין בתחומי היישוב, וכי הועד הוא שנדרש
27 להעמיד מקום מתאים לכך. עם זאת ציין, כי אם תימצא קרקע מתאימה, המועצה תפעל
28 לסייע ולקדם את ההליך.

29
30 8. בתאריך 14.8.2022 התקבלה תגובת יו"ר הוועד לפיה הסמכות להקמת המקווה נתונה
31 למועצה ולא לוועד המקומי. בהמשך, ביום 26.10.2022 עדכן יו"ר הוועד, כי הוחלט לערוך
32 סקר תושבים בעניין.
33

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים

עת"מ 3778-04-23 גנון ואח' נ' ריטוב ואח'

תיק חיצוני:

9. סקר התושבים התקיים ביום 1.11.2022. בסקר השתתפו 1,021 תושבים – מתוכם 81.5% הביעו התנגדות להקמת המקווה, ורק 187 תמכו בהקמתו. בהתאם לתוצאות הסקר, הודיע הוועד על החלטתו לאמץ את עמדת רוב התושבים, לפיה אין מקום להקים מקווה ביישוב, נוכח קיומם של צרכים ציבוריים נוספים שדורשים את השטחים הרלוונטיים.
10. ביום 4.12.2022 התקיימה במשרדי המועצה פגישה בין באי כוח העותרות לבין סגן ראש המועצה, מנכ"לית המועצה והיועצת המשפטית שלה, וכן נציג התושבים המבקשים להקים מקווה ביישוב. במסגרת הפגישה הוסכם, כי המועצה תציג בפני באי כוח העותרות, בתוך פרק זמן סביר, חוות דעת שתכליתה מיפוי צרכי המועצה ובהם, בין היתר, הצורך בהקמת מקווה בתחומי היישוב. לאחר חלוף כשבועיים ללא מסירת חוות דעת או קבלת החלטה ביחס להקמת המקווה, פנו באי כוח העותרות בבקשה לקבלת סיכום הישיבה, או לחילופין לקבל החלטה בנוגע להקמת מקווה ביישוב.
11. במקביל לאמור לעיל, החלה המועצה בתהליך לאיתור בעל מקצוע לשם הכנת פרוגרמה כוללת ועדכנית לשטחים ציבוריים במועצה וביישובים שבתחומה. בחודש יולי 2023 התקשרה המועצה עם יועץ תכנון פרוגרמתי.
12. ביום 15.4.2024 נערך דיון בו הוצגה הפרוגרמה לצורכי ציבור בפני מליאת המועצה. במסגרת הפרוגרמה הוצע להקצות שטח של 1 דונם ממקרקעי הציבור בתחום היישוב צור משה לצרכי דת. מליאת המועצה החליטה לאשר את הפרוגרמה ביחס ליישוב בלבד. לקראת הדיון בפני המליאה, התקבלה עמדת הוועד בנוגע לצרכי הדת הנדרשים לתושבים, ולפיה אין ביישוב שטחים מספיקים למבני ציבור וכן קיימים צרכי ציבור דחופים יותר.
13. בהחלטתי מיום 16.6.2024 קבעתי כי על המשיבים להאיץ את עריכת הבדיקות והבירורים הנדרשים ולהגיע להחלטה בסוגיית המקווה, ולמסור על כך עדכון לבית המשפט. בהודעת העדכון שהוגשה ביום 18.9.2024 נמסר, כי למרות שראש המועצה ניסה לגשר על המחלוקות בין הצדדים, לא עלה בידו להשיג הסכמה, וכי עמדת המשיבים 1 ו-2 היא שיש להותיר בידי הוועד את ההחלטות הנוגעות ליישוב, וכי עליו לתת מענה מספק לכלל הצרכים של התושבים. עוד נמסר, כי בשלב זה הוועד סבור כי ליישוב קיימים צרכי ציבור אחרים מלבד מקווה.

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים

עת"מ 3778-04-23 גנון ואח' נ' ריטוב ואח'

תיק חיצוני:

תמצית טענות העותרות

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34

14. עד למועד הגשת העתירה, המועצה לא בדקה את הפנייה להקמת מקווה ביישוב, לא גיבשה את התשתית העובדתית הנדרשת, לא קיימה הליך מנהלי הולם, לא קיבלה החלטה, ולא נימקה את מחלטה, תוך הימנעות מהקמת המקווה. המועצה הודתה בקיומו של הצורך בהקמת מקווה, ואף אישרה לאחרונה פרוגרמה לפיה הוקצה דונם אחד ממקרקעי הציבור ביישוב לצרכי דת, אך נמנעה מלקדם את מעשה הקמת המקווה ללא הסכמת הוועד. התנהלות זו אינה עולה בקנה אחד עם הדין, ומהווה הפרה של החובה המוטלת עליה כרשות ציבורית.

15. הנושא התחדד אף יותר עם פתיחת ההליך המשפטי. אף כי המועצה החלה בבחינת העניין, לאורך כל התהליך התחמקה מקבלת החלטה בטענות שונות ומשונות. בסופו של דבר, בהודעת העדכון מיום 18.9.2024, היא התנערה מסמכותה ונמנעה בשנית מקבלת החלטה, וזאת אף על פי שהובאה מפי באת כוחה אמירה מפורשת בסיכום ישיבת המועצה מיום 15.4.2024 לפיה "הוועד המקומי לא מחליט, מי שתחליט זו המועצה" (נספח 2 להודעה מיום 15.4.2024, עמ' 16).

16. מסעיף 63 לצו המועצות המקומיות, עולה כי הקמת המקווה ביישוב נמצאת בסמכות המועצה, והימנעותה מלקבל החלטה מהווה הפרה של החובה המוטלת עליה. המועצה אינה נדרשת לקבל את הסכמתו של הוועד, אלא לכל היותר רשאית להיוועץ בו, אולם אין באפשרותה להעביר לידיה את שיקול דעתה וסמכותה להכריע בעניין זה. הימנעות מקבלת החלטה בנוגע להקמת המקווה, בהיעדר הנמקה, משמעה כי הנטל להוכיח כי המועצה פעלה כדין, מוטלת עליה.

17. יתר על כן, על המועצה מוטלת החובה להפעיל את סמכותה במהירות הראויה, כאשר למונח "זמן סביר" נודעת משמעות מיוחדת כאשר הוא נוגע לזכויות אדם או לאינטרס ציבורי חשוב ומכריע. במקרה דנן, העותרות ממתינות הרבה מעבר לזמן סביר לקבלת ההחלטה בדבר הקמת המקווה, ובוודאי מעבר לקבוע בסעיף 2 לחוק לתיקון סדרי המנהל (החלטות והנמקות), תשי"ט-1958.

18. אין עוררין, כי מצוות הטבילה מהווה היבט מהותי של הזכות לחופש דת ופולחן, אשר הוכרה בפסיקה כזכות יסוד חוקתית. לפיכך, היעדר מקווה ביישוב גורם לפגיעה בלתי מידתית בזכותם החוקתית של תושבי היישוב לממש את חופש הדת והפולחן, בכך שנסללת מהם היכולת לקיים את מצוות עונה.

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים

עת"מ 3778-04-23 גנון ואח' נ' ריטוב ואח'

תיק חיצוני:

- 1
- 2 19. הצורך של תושבות היישוב בקיום מצוות הטבילה במועדה, מחייב מתן משקל ראוי וממשי
- 3 במסגרת שיקול הדעת המנהלי בכל הנוגע לתכנון והקמת מבני ציבור ביישוב. הוועד אינו
- 4 מכחיש צורך זה והמועצה אינה מתנגדת להקמת מקווה.
- 5
- 6 20. בהתאם ל"מדריך תכנון מוסדות דת – בתי כנסת ומקוואות" שפרסם משרד הבינוי והשיכון
- 7 יש לבחור את המגרש כך שיהיה במרחק הליכה של עד 500 מ' ממיקום בתי המשתמשים,
- 8 ואילו בתבחינים לחלוקת כספי תמיכה שפרסם המשרד לשירותי דת תנאי הסף הראשון
- 9 המתייחס למועצות אזוריות הוא יישובים שבהם אין מקווה או שיש מקווה אחד או יותר
- 10 ומספר התושבים ביישוב עולה על 3,000 לכל מקווה קיים, ו"מרחק ההליכה מהמקום
- 11 המיועד לבניית המקווה נשוא הבקשה ועד למקווה הסמוך עולה על 2.5 ק"מ". מכאן ניתן
- 12 ללמוד שהמקווה ביישוב הסמוך, המצוי במרחק של 3.5 ק"מ, אינו יכול לשמש מענה נאות
- 13 לצורך במקווה ביישוב.
- 14
- 15 21. אף כי השיקול של שיעור התמיכה או ההתנגדות להקמת המקווה בקרב התושבים, אינו
- 16 מכריע כשלעצמו, יש לתת את הדעת לכך שהסקר שנערך על ידי הוועד לוקה בפגמים
- 17 מהותיים, לרבות עריכתו באופן בלתי מקצועי, שעה שלא ניתנה בו כלל אפשרות לסמן
- 18 "נמנע" והוא נערך שלא על ידי אנשי מקצוע מתחום הסקרים. מעיון בנתוני ההצבעה עולה
- 19 כי מתוך כ-2,000 בעלי זכות בחירה, 822 הביעו התנגדות, 187 תמכו, ו-979 נמנעו מהצבעה
- 20 בפועל. על כן, המסקנה המתבקשת היא כי מרבית תושבי היישוב תומכים, או לכל הפחות
- 21 אינם מתנגדים, להקמת מקווה ביישוב.
- 22
- 23 22. המועצה לא שקלה כלל את סוגיית המימון להקמת המקווה והפעלתו, לא התייחסה לזכותן
- 24 של נשות היישוב לנגישות למתקן, במסגרת איזון עלות-תועלת, וכן לא בחנה באופן יסודי
- 25 את היקף העלויות הנדרשות ואת מקורות המימון התקציביים, לרבות אפשרויות למימון
- 26 חיצוני. הסוגיה התקציבית בנוגע להקמת המקווה אינה מהווה מגבלה מהותית, שכן קיים
- 27 תקציב ייעודי במשרד לשירותי דת להקמת מקוואות. נוסף על כך, המרכז הארצי לטהרת
- 28 המשפחה בישראל התחייב לשאת במימון הקמת המקווה מעבר לתקציבי המשרד
- 29 והמועצה. לעניין מימון אחזקת המקווה, נקבע בפסיקה, כי שכר הבלנית ממומן מתקציב
- 30 המשרד לשירותי דת בהתאם למספר הטובלות, ואילו ההוצאות השוטפות ממומנות בחלקן
- 31 באמצעות אגרות טבילה הנגבות על ידי הבלנית מהטובלות. לפיכך, המועצה מחויבת לשאת
- 32 רק בחלק מהעלויות השוטפות הנדרשות לאחזקת המבנה. לכל האמור יש להוסיף, כי
- 33 תושבות היישוב המבקשות להקים מקווה ביישוב משלמות מיסי מועצה כחוק, ולפיכך
- 34 זכאיות לקבל את כלל השירותים המוניציפליים הניתנים על ידי הרשות המקומית, ובכללם
- 35 גם שירותי דת, לרבות הקמת מקווה טהרה.

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים

עת"מ 3778-04-23 גנון ואח' נ' ריטוב ואח'

תיק חיצוני:

- 1
- 2 23. כל טענה שהועלתה מצד המשיבים בדבר מחסור במשאבים קרקעיים הינה טענה שנטענה
- 3 בעלמא ללא כל סימוכין, ואף קיימות מספר חלופות ריאליות להקמת המקווה בתחומי
- 4 היישוב, לרבות במבנה הקיים ברחוב השיבולים 1. בנוסף, ניתן לשלב את הקמת המקווה
- 5 בתוך מבני ציבור קיימים, כדוגמת המבנה הנטוש של בית הכנסת הישן, אשר מהווה כיום
- 6 מפגע בטיחותי. פתרון מסוג זה יאפשר את הקמת המקווה מבלי לפגוע או לגרוע מקרקעות
- 7 ציבוריות שעשויות להיות מיועדות לשימושים שונים. יתרה מזאת, בפרוגרמה היישובית
- 8 לשטחי צורכי ציבור נמצא, כי יש עודף שטחי ציבור ביישובים, ובפרט ביישוב צור משה צוין
- 9 כי יש עודף שטחי ציבור עבור היישוב עצמו של 55.9 דונם.
- 10
- 11 24. סוגיית צביונו החילוני של היישוב לא נבחנה באופן ענייני על ידי המועצה. מכל מקום, אין
- 12 יסוד לחשש לפגיעה בו כתוצאה מהקמת מתקן דתי זה. כפי שנפסק, שמירה על צביון יישובי
- 13 מסוים מהווה אינטרס ציבורי, אך אין היא מקימה זכות משפטית בעלת תוקף חוקתי,
- 14 ולפיכך מעמדה הנורמטיבי נמוך מזה של הזכות לחופש דת ופולחן. יתרה מכך, הקמת
- 15 מקווה ביישוב אינה פוגעת בצביונו החילוני, בפרט לנוכח קיומו של בית כנסת בתחומי –
- 16 עובדה המלמדת על מרחב דתי קיים. על כן, אין כל הצדקה למנוע את הקמתו של מקווה,
- 17 מה גם שמדובר במבנה קטן, צנוע ושימושו מוגבל, שאינו משנה את אופיו הכללי של
- 18 היישוב.
- 19
- 20 25. מהאמור לעיל עולה, כי החלטת המועצה שלא להקים מקווה ביישוב חורגת ממתחם
- 21 הסבירות. מחדלה מהווה הפעלה לקויה של שיקול הדעת המנהלי, הלוקה באי-סבירות
- 22 קיצונית, באופן המצדיק את התערבותו של בית המשפט לפי אמות המידה שנקבעו בפסיקה
- 23 למקרים שבהם הרשות נמנעת מלקבל החלטה מקום בו היא נדרשת לכך על פי דין.
- 24
- 25 26. אין מקום לדון בטענות הוועד והאגודה בנוגע למגורי העותרות ואי חברותן באגודה, שכן
- 26 טענות אלו מהוות הרחבת חזית אסורה, שהועלו לראשונה בסיכומי המשיבים. מבלי לפגוע
- 27 בעמדה זו, יש להדגיש כי אין בסיס להבחנה בין חברות אגודה לבין מי שאינן חברות. כל
- 28 בתי האב ביישוב משלמים תשלומי חובה שווים, ללא כל הבחנה, ולכן כולם זכאים ליהנות
- 29 מאותן הזכויות.
- 30
- 31 27. נוסף על כך, טענות הוועד והאגודה בדבר קיומו של מקווה בנכס של העותרת 2 ובדבר
- 32 המעבר של העותרת 3 לנכס הרחק מן היישוב הן שקריות לחלוטין. יתרה מזאת, כמצוין
- 33 לעיל, הדרך מהיישוב אל המקווה בפרדסיה מחייבת חציית כביש סואן, ומרחק ההליכה
- 34 מביתה של העותרת 5 אל המקווה הינו לפחות כ-30 דקות.

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים

עת"מ 3778-04-23 גנון ואח' נ' ריטוב ואח'

תיק חיצוני:

1
2 28. בהתאם לריבוי הפניות שהופנו למשיבים ולנוכח פרק הזמן המשמעותי שחלף מאז שהחלו
3 אותן פניות, כמו גם בהתחשב בזמן שיידרש עד להשלמת הקמתו של המקווה בפועל, ולאור
4 הפגיעה המתמשכת בזכותם החוקתית של תושבות ותושבי היישוב לחופש הדת והפולחן –
5 מתבקש בית המשפט להורות למשיבים לפעול להקמת מקווה בתחומי היישוב, תוך פרק
6 זמן סביר.

תמצית טענות המועצה

7
8
9 29. בהתאם להלכה הפסוקה, בית המשפט אינו מחליף את שיקול דעת הרשות בשיקול דעתו.
10 בבואו של בית המשפט לבחון את התנהלות המשיבים עליו לבחון האם עמדו בדרישות
11 המשפט המנהלי, וביניהן פעולה בסמכות ובסבירות, הליך מינהלי תקין, וקבלת החלטה
12 מסודרת ומבוססת. אך ורק במקרה שימצא בית המשפט כי אלו לא התקיימו, אזי יידרש
13 בית המשפט להתערב בהחלטה.

14
15 30. במקרה דנן, טוענות העותרות באופן כוללני ובלתי מבוסס, תוך התעלמות מהתשתית
16 העובדתית, כי המועצה לא בחנה את הפנייה להקמת המקווה ולא קיימה את חובתה ליתן
17 החלטה בעניין. טענה זו אינה משקפת את המציאות העובדתית, שכן המועצה בחנה את
18 מכלול ההיבטים הרלוונטיים, שקלה את השיקולים הנדרשים, וגיבשה את החלטתה באופן
19 ענייני ובמסגרת הליך מנהלי תקין. העובדה שהעותרות אינן מסכימות עם תוצאות
20 ההחלטה, אין בה כדי להפוך אותה להחלטה בלתי סבירה שיש להתערב בה.

21
22 31. מבנה השלטון הדו-רובדי של המועצות האזוריות הוכר זה מכבר בפסיקה. מבנה זה נועד,
23 בין היתר, ליצור אוטונומיה לוועד המקומי בכל הנוגע לענייני הניהול המקומי של היישוב,
24 וזאת במטרה להעניק מעמד לקהילה ולאפשר פיתוח של אוטונומיה קהילתית. המועצה
25 מצאה לנכון להעניק משקל מהותי לעמדתו של הוועד, בהיותו הגורם המופקד על ניהול
26 מרקם החיים ביישוב ולנוכח הצורך בקיום שיתוף פעולה וניהול תקים של חיי הקהילה. כך
27 במיוחד לנוכח קיומו של מקווה ביישוב סמוך המשמש בפועל את העותרות, והמצוי במרחק
28 של 2 ק"מ כפי שעולה ממכתבו של נציג היישוב במכתבו למנכ"ל המשרד לשירותי דת.

29
30 לפיכך, ולאור החלטת הוועד שלא לקדם את הקמת המקווה, לצד ההכרה במצוקה
31 הממשית הקיימת במבני הציבור המשרתים צרכים אחרים ביישוב, ובהתחשב בקיומו של
32 פתרון חלופי לעניין המקווה, סברה המועצה, כי אין לכפות את המהלך על הוועד המקומי.

33

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים

עת"מ 3778-04-23 גנון ואח' נ' ריטוב ואח'

תיק חיצוני:

- 1 32. החלטת המבחנים שנקבעו בפסיקה במקרה דנן מובילה למסקנה כי לא נמצא כל ליקוי
- 2 בהחלטת המועצה, זאת לנוכח מספרן המצומצם של העותרות לעומת כלל המשפחות
- 3 המתגוררות ביישוב. העותרות אף לא הבהירו אילו זכויות יש להן במקרקעי היישוב,
- 4 כחוכרות או כשוכרות.
- 5
- 6 33. הפסיקה אליה הפנו העותרות אין בה כדי לסייע להן. המדובר בנסיבות שבהן אין אפשרות
- 7 סבירה להגיע ברגל למקוואות שביישובים הסמוכים, וכן לאור המסכת העובדתית
- 8 הקונקרטית והתמשכות ההליכים. במקרה דנן, לעומת זאת, לעותרות פתרון סביר בדמות
- 9 מקווה הנמצא ביישוב סמוך, וכן הן פנו למשיבים בבקשה לקדם את הסוגיה רק במחצית
- 10 השנייה של שנת 2022, ומאז החלה המועצה לטפל בנושא בתוך זמן סביר, ובאופן שקול,
- 11 יסודי ומקצועי, עד לקבלת ההחלטה. אין בסיס לנטען כי המדובר בעניין שהחל בשנת 2007
- 12 וכי המועצה השתהתה בטיפול מני אז.

תמצית טענות הוועד והאגודה

- 13
- 14
- 15 34. יש לסלק את העתירה על הסף מחמת שיהוי, וזאת לאור העובדה כי לטענת העותרות הן
- 16 היו מודעות להחלטה כביכול של המועצה כבר בשנת 2007 בדבר הקצאת שטח ביישוב
- 17 לצורך הקמת מקווה. חרף זאת, לא נקטו העותרות במשך שנים רבות בפעולה כלשהי על
- 18 מנת לקדם את ההחלטה הנדונה.
- 19
- 20 35. יש לדחות את העתירה על הסף גם מחמת חוסר ניקיון כפיים, אי גילוי אמת במלואה
- 21 והסתרת עובדות מהותיות. העותרות טוענות כי עליהן לעבור מרחק ניכר ממקומות
- 22 מגוריהן אל המקווה הקיים ביישוב השכן, אך טענה זו אינה משקפת את המציאות בפועל.
- 23
- 24 כעולה מנתוני המיפוי שצירפו המשיבים (נספח 1 לתגובה) המרחק בין מקומות מגורי
- 25 העותרות לבין המקווה הקיים לא עולה על 3 ק"מ. טוענות העותרות בסיכומיהן כי המרחק
- 26 הינו 3.5 ק"מ אולם לא הביאו כל ראיה לכך.
- 27
- 28 36. יתרה מזו, כל העותרות למעט עותרות 2 ו-3 אינן חברות באגודה, ואין להן כל זכות קניינית
- 29 ב"משבצת" שבבעלות האגודה, ממנה מבקשות העותרות להקצות שטח לצורך הקמת
- 30 מקווה. בהתאם לפסיקה, לנסיבות אלה יש לתת משקל משמעותי. זאת ועוד, אצל העותרת
- 31 2 קיים מקווה שנבנה בתחומי הנכס שלה; העותרת 3 עברה להתגורר בנכס חדש הרחק
- 32 מהמושב; והעותרת 5 גרה בשכונת "בוסתן הכפר" בצמוד לפרדסיה, כאשר רק כביש מפריד
- 33 בין מגוריה ובין היישוב הסמוך בו מצוי המקווה.

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים

עת"מ 3778-04-23 גנון ואח' נ' ריטוב ואח'

תיק חיצוני:

- 1
- 2 37. מן הדין למחוק את העתירה בהיותה מוקדמת, זאת לאור העובדה כי טרם הושלמו
- 3 ההליכים התכנוניים הרלוונטיים. אין כל מחלוקת כי במועד הגשת העתירה ואף במועד
- 4 הגשת הסיכומים, לא התקבלה על ידי המועצה כל החלטה בנוגע להקמת מקווה או
- 5 להימנעות מהקמתו. עד כה, הפעילות של המועצה התמקדה בהצגת פרוגרמה, שהיא מסמך
- 6 תכנוני מנחה לעתיד, אשר על פיו תתבסס התב"ע. נכון להיום, תכנית המתאר החדשה
- 7 ליישוב נמצאת בשלבים מתקדמים של הכנה, אך טרם פורסמה לקבלת תוקף סופי. בנוסף,
- 8 לא התקבלה כל החלטה סופית ביחס לשטחי מבני הציבור – משאבים ציבוריים המוגבלים
- 9 בכמותם, בפרט במושב צור משה.
- 10
- 11 38. במצב דברים זה, טרם נערכו וטרם מוצו ההליכים התכנוניים ההכרחיים בכל הנוגע
- 12 לפרוגרמה ולתב"ע החדשה, וטרם ניתנה האפשרות החוקית לתושבי היישוב להגיש
- 13 התנגדויות להקמת מקווה ביישוב, וטרם התקבלה החלטה של רשות רישוי בעניין. על כן,
- 14 העתירה הינה מוקדמת מדי, ומן הדין להורות על מחיקתה.
- 15
- 16 39. המושב סובל ממחסור משמעותי בשטחים המיועדים למבני ציבור, זאת לאור הגידול
- 17 באוכלוסיית היישוב, בעוד שהשטחים המוקצים למבני ציבור כמעט ולא הורחבו. בהיותו
- 18 יישוב חילוני, ובשל הצרכים הדחופים והחיוניים האחרים הקיימים, ובהתחשב בגודל
- 19 היישוב, במספר תושביו, וכן בקיומו של מקווה בקרבת מקום מגוריהן של העותרות,
- 20 המשמש אותן בפועל, אין עילה להקצות שטח למבני ציבור לצורך הקמת מקווה. אין כל
- 21 חובה חוקית להקים מקווה טהרה ביישוב חילוני הכולל כ-700 יחידות דיור בלבד, זאת
- 22 בניגוד למצב בו חלה חובה להקמת מקווה ביישוב המונה לפחות 4,000 יחידות דיור. יתר
- 23 על כן, מהסגר שנערך בקרב תושבי היישוב עלה, כי רוב מכריע מתנגד להקמת מקווה טהרה
- 24 בשטחי המושב במתכונתו ובנסיבותיו הנוכחיות.
- 25
- 26 40. במסגרת איזון הזכויות והאינטרסים, נוכח המחסור החמור בשטחי ציבור הקיים כיום,
- 27 לצד קיומו של מקווה השוכן סמוך למושב ומשמש את העותרות במרחק סביר ונאות
- 28 ממקומות מגוריהן, וכן לאור הצרכים הדחופים של אוכלוסיית התושבים הגדולה יותר,
- 29 ובהתחשב באופיו ובצביונו החילוני של היישוב ובתוצאות הסקר שנערך בקרב התושבים,
- 30 שבו רובם המכריע מתנגד בשלב זה להקמת מקווה חדש, אין מקום להורות על הקמת
- 31 מקווה בתחומי המושב.
- 32
- 33 41. אין להתעלם מעמדת הוועד והאגודה ועמדת הרוב המכריע של תושבי היישוב המתנגדים
- 34 להקמת מקווה במושב. לפי הפסיקה, יש לייחס משקל רב במיוחד לעמדות אלה, ואף
- 35 לאפשר לתושבים להגיש התנגדויות. הדברים מקבלים משנה תוקף שעה שהקרקע נשוא

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים

עת"מ 3778-04-23 גנון ואח' נ' ריטוב ואח'

תיק חיצוני:

- 1 העתירה אינה בבעלות המועצה אלא חלק ממשבצת המושב, כאשר שטחי הציבור בו
2 מוגבלים ביותר.
3
4 42. הלכה פסוקה היא כי בית המשפט אינו נוהג להתערב בהחלטות הנוגעות לניהול ענייניהן
5 הפנימיים של האגודה והוועד המקומי, אלא במקרים חריגים שבהם מתקיים חוסר
6 סבירות קיצוני. בענייננו, ובהתחשב בנסיבות הקונקרטיות, לא מתקיימת כל עילה
7 המצדיקה התערבות שיפוטית, ועל כן אין מקום להורות על הקמת מקווה במושב צור משה.

דיון והכרעה

- 8
9
10 43. טבילה במקווה טהרה מהווה מימוש של זכות היסוד לחופש הדת והפולחן, וכפי שנקבע
11 בעע"מ 662/11 יהודית סלע נ' ראש המועצה המקומית כפר ורדים (09.09.2014) ("עניין
12 כפר ורדים") בפסקה 26 לפסק הדין:

13 "מצוות הטבילה היא חלק אינטגרלי מחייה של אישה יהודיה נשואה ושומרת
14 מצוות, ומהווה חלק בלתי נפרד מפולחנה הדתי וממימוש זהותה ומנהגיה. היא
15 קשורה במהותה לזכות לחופש דת ופולחן, אשר הוכרה במשפטנו כזכות יסוד
16 הנתונה לכל אדם בישראל..."

17
18 עם זאת עדיין יש לזכור (פסקה 20 לפסק הדין) כי –

19 "ככלל, לרשות המקומית נתון שיקול דעת רחב בהחלטות שעניינן הקצאת
20 משאבים ציבוריים. הנחת המוצא היא כי רשות מקומית – שהיא רשות נבחרת
21 שחבריה מייצגים את הציבור שאותו נבחרו לשרת – מצויה בעמדה הטובה ביותר
22 לקבוע מהם סדרי העדיפויות המקדמים את טובת הכלל, ולמצוא את האיזון הראוי
23 בין מילוי צורכי הציבור לבין שמירת המסגרת התקציבית. אשר על כן, בית
24 המשפט לא ימהר להתערב בהחלטות מסוג זה וישמר מלשים עצמו בנעלי הרשות
25 (בין אם מדובר ברשות מקומית ובין אם מדובר ברשות ממשלתית). בגדרי
26 הביקורת השיפוטית לא תיבחן השאלה אם המשאבים הציבוריים חולקו באופן
27 נבון או אם ניתן היה לחלקם אחרת, אלא אם נפל בהחלטה על הקצאת המשאבים
28 פגם מהותי היורד לשורש העניין, המצדיק את התערבותו של בית המשפט. ריסון
29 מעין זה הוא פועל יוצא של עקרון הפרדת הרשויות"

- 30
31 44. ואכן, הלכה מושרשת היא שבית המשפט לעניינים מנהליים יימנע ככלל מלהמיר את שיקול
32 דעתה של הרשות בשיקול דעתו. תפקידו הוא לבחון אם ההחלטה, העומדת לביקורת,
33 סבירה. לשון אחר – בית המשפט אינו בוחן מהו הפתרון "הנכון" או "האופטימלי". עליו
34 לבחון האם ההחלטה חרגה במידה קיצונית ממתחם הסבירות, שרק אז הוא יתערב (ע"א
35 1711/02 עיריית חולון נ' ארגון הקבלנים והבנים חולון (2.6.2004); בג"ץ 1993/03 התנועה
36 למען איכות השלטון בישראל נ' ראש-הממשלה (9.10.2003)).

37

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים

עת"מ 3778-04-23 גנון ואח' נ' ריטוב ואח'

תיק חיצוני:

- 1 45. אקדים ואומר, כי לא מצאתי שיש בטיעוני העותרות ובחומר שהוצג בפניי כדי לסתור את
- 2 הכלל לפיו בית המשפט המנהלי לא ישים את שיקול דעתו תחת שיקול דעתה של הרשות,
- 3 כל עוד החלטתה אינה חורגת ממתחם הסבירות.
- 4
- 5 46. העתירה עוסקת בדרישת העותרות להקצאת משאבים ציבוריים לצורך הקמת מקווה,
- 6 ובכלל זאת הקצאת מקרקעין ציבוריים ומימון עלויות ההקמה והאחזקה. העותרות אינן
- 7 מבקשות היתר להקמה פרטית של מקווה, אלא דורשות הקצאה מוניציפאלית הנתמכת
- 8 במשאבים ציבוריים. לטענתן, קיים ארגון שהציע לשאת בעלויות ההקמה, וכן קיים תקציב
- 9 ייעודי למטרה זו במשרד לשירותי דת. עם זאת, עדיין נדרשת לשם ההקמה מעורבות
- 10 אקטיבית של הרשות המקומית, הקצאת קרקע ומשאבים נוספים מצידה ומימון האחזקה
- 11 והשימוש השוטף.
- 12
- 13 47. בשורה ארוכה של פסקי דין נקבע כי אין לחלק נכסים ציבוריים או כספי תמיכה אלא על
- 14 פי קריטריונים ברורים, אחידים וידועים מראש (בג"ץ 3638/99 **בלומנטל נ' עיריית רחובות**,
- 15 פ"ד נד(4) 220 (2000) ("עניין **בלומנטל**"); בג"ץ 5325/01 **עמותת ל.כ.נ. לקידום כדורסל**
- 16 **נשים נ' המעוצה המקומית רמת השרון**, פ"ד נח(5) 79 (2004)).
- 17
- 18 48. בעניין **בלומנטל** נקבע, כי לשם קיום חובתה של הרשות כנאמנת הציבור, וכדי להבטיח
- 19 שקיפות, יש לפרסם את כוונתה להקצות קרקע לגוף או למטרה מסוימת, לפרסם את
- 20 הקריטריונים שעמדו בבסיס החלטתה ולאפשר לתושבים להשמיע את דברם לאחר פרסום
- 21 הכוונה לבצע את ההקצאה. בנוסף, חלה על הרשות החובה לקיים דיון ענייני ורציני בכל
- 22 היבטי ההקצאה, לרבות התייעצות עם הגורמים המקצועיים הרלוונטיים, שקילת כלל
- 23 השיקולים והאזיון בין הצרכים השונים. נקבע גם, כי יש לתעד את הדיונים בפרוטוקולים
- 24 ולהעניק לתושבים זכות לעיין בהם. עוד הובהרה בעניין **בלומנטל** החשיבות שבגיבוש נוהל
- 25 ברור לגבי הקצאת מקרקעין על ידי רשויות מקומיות, ונוהל כזה אכן פורסם על ידי משרד
- 26 הפנים זמן קצר לאחר פסק הדין (חוזר המנהל הכללי 5/2001; "**הנוהל**").
- 27
- 28 49. כפי שצוין על ידי המועצה, המבנה השלטוני הדו-רובדי של המועצות האזוריות הוכר בעבר
- 29 בפסיקה (רע"פ 1782/03 **הוועדה המקומית לתכנון ולבנייה, משגב נ' יוסף סועאד**, נט(3)
- 30 652 (2004); עת"מ (מרכז) 26581-04-21 **לי חן חנה בוני ואח' נר מועצה אזורית ברנר וועד**
- 31 **מקומי בית אלעזרי** (24.01.2023) ("עניין **בית אלעזרי**"); בג"ץ 2115-99 **הוועד המקומי צור**
- 32 **יגאל נ' שר הפנים**, פ"ד נג(4) 61 (1999.7.7)). המבנה הדו-רובדי של המועצות האזוריות
- 33 נועד לאפשר לוועד המקומי אוטונומיה בניהול העניינים הפנימיים של היישוב, תוך הבחנה
- 34 בין תפקידיו לבין אלו של המועצה האזורית. בהתאם לצו המועצות המקומיות, הוועד

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים

עת"מ 3778-04-23 גנון ואח' נ' ריטוב ואח'

תיק חיצוני:

- 1 המקומי נחשב לרשות מקומית בפני עצמה. זאת לפי סעיף 132(א) הקובע: **"ועד מקומי יהיו**
- 2 **בתחום הנהלתו, כל סמכויות המועצה שבתחומה, לפי סעיף 63, ככל שאצלה לו המועצה**
- 3 **על פי החלטתה ובהתאם לתנאים שנקבעו בה, לרבות התנאים והמגבלות בסמכויות אלה**
- 4 **ובכפוף לסעיף 63(ה); הועד המקומי יהיה רשאי לעשות שימוש בסמכויותיו, ככל שלא**
- 5 **יהיה בכך סתירה להחלטות המועצה שהודיעה עליהן לוועד ולחוקי העזר שלה."** לפיכך,
- 6 החוק מאפשר האצלת סמכויות הנתונות למועצה האזורית לפי סעיף 63 לצו המועצות
- 7 המקומיות לוועד המקומי.
- 8
- 9 50. אך גם אם תאמר שהחוק אינו מאפשר האצלת הסמכות ביחס לעניין הנוגע להקמתם של
- 10 מבני ציבור, המשמשים לצורך קיום זכות חוקתית כדוגמת חופש הדת והפולחן של תושבי
- 11 היישוב, ואף אם תאמר כי במקרה דנן ממילא לא הואצלה הסמכות (השוו עניין **בית**
- 12 **אלעזרי),** ברור הוא כי לעמדת הוועד המקומי נודעת חשיבות מיוחדת שעה שהמועצה
- 13 שוקלת את הבקשה להקצות מקרקעין לצרכי ציבור. הוועד מהווה את הגורם שאמור לייצג
- 14 נאמנה את התושבים ברמה היישובית, להבדיל מהרמה האזורית. הוועד נבחר על ידי תושבי
- 15 היישוב, ופועל לקידום האינטרסים המקומיים הייחודיים של היישוב, מתוך היכרות
- 16 ישירה ועמוקה עם צורכי הקהילה והעדפותיה. לדברים אלה משנה תוקף בענייננו, נוכח
- 17 העובדה שהקרקע נשוא ההקצאה אינה בבעלות המועצה, אלא מצויה בתחום המשבצת של
- 18 מושב צור משה.
- 19
- 20 51. אין בידי לקבל את טענת השיהוי שהעלו הוועד והאגודה, שכן בשנת 2007 התקבלה,
- 21 לכאורה, החלטה בדבר הקמת מקווה – החלטה אשר לא מומשה בפועל ונותרה ללא ביצוע.
- 22 עם זאת, העתירה שלפניי אינה מופנית כנגד אי קידום ההחלטה משנת 2007, אלא
- 23 מתייחסת בעיקרה להליך שניהלה המועצה לאחרונה, לאחר הפנייה אליה בשנת 2022,
- 24 ולהחלטה – או היעדר החלטה כנטען – בעניין הקמת מקווה.
- 25
- 26 52. אולם, כפי שאין בידי לקבל את טענת השיהוי שהעלו המשיבים, אינני מקבל את טענת
- 27 העותרות לפיה המועצה, בניגוד לחובתה, לא פעלה במהירות סבירה על מנת לקדם את
- 28 ההחלטה בעניין הקמת המקווה, גם אם בסופו של יום ההחלטה אינה לרוחן של העותרות.
- 29 מן החומר שבפניי התרשמתי כי המועצה פעלה בעניין ללא דיחוי מאז פניית העותרות
- 30 אליהן בחודש יולי 2022 בדרישה להקמת מקווה, לרבות במהלך ההליך שהתנהל בפניי. עם
- 31 קבלת הפנייה, גיבשה המועצה פרוגרמה תכנונית חדשה, ערכה סקר בקרב תושבי היישוב,
- 32 קיימה הליכי שיתוף ציבור, שמעה את טענות הצדדים ואת עמדת הוועד, ובחנה כדבעי את
- 33 הסוגיה אגב שקילת שיקולים ענייניים על פניהם.
- 34

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים

עת"מ 3778-04-23 גנון ואח' נ' ריטוב ואח'

תיק חיצוני:

53. לפיכך, אינני מוצא כל יסוד לטענה כי המועצה נמנעה ממתן החלטה או שקיבלה החלטה בשל שיקולים זרים. המועצה אימצה את עמדת הוועד והאגודה לפיה, **נכון לעת הזו**, ראוי להקדיש משאבים לצרכים ציבוריים דחופים יותר מאשר הקמת מקווה ביישוב, במיוחד בהתחשב כי מקווה טוהרה קיים ביישוב סמוך. כמו המועצה אף אני איני מתעלם מכך כי הפתרון המוצע של טבילה במקווה ביישוב סמוך כרוך באי נוחות מבחינת העותרות ותושבות נוספות ביישוב המבקשות לטבול במקווה טוהרה. עם זאת, ובסופו של יום, כללי המשפט המנהלי מבוססים מיסודם על עריכת איזונים בין אינטרסים שונים ולעיתים מנוגדים. אל מול אי הנוחות הקיימת לעותרות בשל הצורך להגיע למקווה המצוי ביישוב סמוך, יש להעמיד את האינטרס עליו עמדה המועצה אשר סברה כי יש לתת משקל לשמירה על שיתוף פעולה ולקידום ניהול תקין של חיי הקהילה, תוך מתן מעמד בכורה לעמדתו של הוועד כמו גם של רוב או לפחות חלק נכבד ביותר של תושבי היישוב, שגם אם לא גילו התנגדות מפורשת להקמת המקווה, הרי שלמצער לא תמכו בהקמתו. כך או כך, החלטת המועצה לאמץ לעת הזו את עמדת הוועד והאגודה, וכן את העולה מהסקר שנערך בקרב התושבים, לוותה בנימוקים ענייניים ועל פניה התקבלה על בסיס שיקולים ענייניים ורלוונטיים. ממילא, לא רק שלא ניתן לומר כי מדובר בהחלטה החורגת ממתחם הסבירות, אלא שקשה אף לומר כי המועצה לא עמדה בחובת ההנמקה החלה עליה.
54. איני מתעלם מטענות העותרות באשר לסקר שנערך ביישוב. אכן, כמעט מחצית מבעלי זכות הבחירה נמנעו מלהשתתף בו, ואף לא עמדה בפני המצביעים האפשרות לבחור באופציה של "נמנע". עם זאת, בסופו של יום, מבין המצביעים, 81.5% הצביעו כנגד ההקמה, דהיינו רוב ברור ומוחלט מבין משתתפי הסקר התנגד להקמת המקווה ביישוב. דומה כי די בנתון זה, בצירוף העובדה כי זו הייתה אף עמדת הוועד (שבאופן רגיל קיימת חזקה שהוא מייצג נאמנה את דעתם ורצונם של התושבים) על מנת להגיע למסקנה לפיה החלטת המועצה, הנתקפת בעתירה זו, ובהתחשב בקיומו של פתרון אלטרנטיבי לקיום מצוות הטבילה, אינה חורגת ממתחם הסבירות.
55. הוועד והאגודה העלו טענות בדבר חוסר ניקיון כפיים ואי ציון עובדות כבר בתגובתם הראשונית לעתירה, ובכלל זאת תוך התייחסות למרחקים שבין מקומות מגוריהן של העותרות ובין המקווה המצוי ביישוב הסמוך פרדסיה. בסיכומיהם הרחיבו והוסיפו עובדות חדשות שלא הובאו קודם לכן, ובכלל זאת באשר לעניין הספציפי של עותרות מסוימות. מאחר שמדובר בהרחבת חזית אסורה, לא מצאתי להתייחס לטענות עובדתיות חדשות אלו. עם זאת, ובכל הנוגע לטענה בדבר המרחק אותן נדרשות העותרות לעבור על מנת להגיע למקווה שבישוב פרדסיה, די שאציון כי העותרות לא הציגו הוכחה התומכת בטענתן כי המרחק יכול להגיע עד כדי 3.5 ק"מ, כפי שנטען על ידן, או לכך שיש לחצות

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים

עת"מ 23-04-3778 גנון ואח' נ' ריטוב ואח'

תיק חיצוני:

- 1 כביש סואן ומסוכן. מכל מקום, ועל אף שגם מרחק הנופל מהמרחק הנ"ל, כמו מרחק של
2 ק"מ כפי שטוענת המועצה, יכול בהחלט להיחשב כמרחק משמעותי לצעידה ברגל, ועל
3 אף שבוודאי הדבר עשוי לגרום אי נוחות רבה לעותרות בשל כך, בשקילת מאזן האינטרסים
4 סבורני כי השיקולים האחרים גוברים על שיקול זה הנוגע לחוסר הנוחות, כפי שהבהרתי
5 לעיל. אוסיף כי לא מצאתי במסמך מטעם משרד הבינוי והשיכון או בתבחיני התמיכות של
6 המשרד לשירותי דת, אליהם הפנו העותרות, כדי ללמד מהו המרחק "הסביר" בין בתי
7 התושבות ובין המקווה. מסמכים אלה נועדו למטרות ספציפיות, ובכל מקרה ברור כי אין
8 לקבוע קטגורית כי מרחק מסוים הוא סביר ואילו מרחק אחר הוא בלתי סביר, אלא יש
9 לבחון את סוגיית המרחק יחד עם השיקולים הנוספים הרלוונטיים.
- 10
- 11 56. בעניין **כפר ורדים** וכן בעניין **בית אלעזרי** נפסק כי יש להורות למועצה להקים מקווה טוהרה
12 ביישוב, חרף טענת הוועד המקומי כי קיימים צרכים ציבוריים אחרים חשובים יותר, כי
13 ליישוב קיים צביון חילוני וכי עמדתו נתמכת בתוצאות סקר שנערכו על ידו. עם זאת, על
14 פניו נראה כי מדובר במקרים חריגים בהתחשב בהבדלים המשמעותיים בין הנסיבות שהיו
15 באותם מקרים לבין המקרה שלפנינו. כך למשל, בפסק הדין בעניין **כפר ורדים** צוין כי
16 למרות קיומם של מקוואות ביישובים סמוכים, המבנה הטופוגרפי של האזור אינו מאפשר
17 הליכה רגלית אליהם, וכך נקבע:
- 18 "מצאתי כי בהינתן מיקומו הגיאוגרפי ותנאיו הטופוגרפיים של **כפר ורדים**, אין
19 אפשרות סבירה להגיע באופן רגלי אל המקוואות המצויים ביישובים הסמוכים
20 לו. במצב דברים זה, לא ניתן לקבוע כי העדר מקווה ביישוב "מכביד" על התושבים
21 שומרי המצוות ותו לא. העדרו של מקווה ביישוב – בשים לב לנתוני המיוחדים –
22 שולל לחלוטין את יכולתן של תושבות היישוב שומרות המצוות שיום טבילתן בא
23 בערב שבת או חג לקיים את מצוות הטבילה במועדה, וכפועל יוצא גם את
24 האפשרות לקיים את מצוות עונה. בכך נשללת מתושבות היישוב האפשרות לקיים
25 פרקטיקה דתית מחייבת שהקהילה היהודית הדתית-מסורתית מייחסת לה
26 חשיבות רבה, הקשורה במהותה למימוש זהותן העצמית והקבוצתית".
- 27
- 28
- 29 57. ואילו בפסק הדין בעניין **בית אלעזרי** המרחק בין מגוריהן של העותרות למקווה הקיים
30 עלה על 4 ק"מ. יתר על כן, ועיקר, ולהבדיל מהמקרה שלפנינו, בו הוגשה העתירה על ידי
31 עשר עותרות מקרב מעל 3,000 תושבים, העתירה בעניין **בית אלעזרי** הוגשה על ידי 220 (!)
32 עותרים מקרב 835 מתושבי היישוב. בנסיבות אלה סבר בית המשפט כי יש לתת משקל
33 לזכותם החוקית של העותרים לחופש דת ופולחן, הגם שהדגיש כי בסופו של דבר –
34
- 35 "יש להבחין בין זכות הפרט לחופש דת ופולחן ובין חובתה של הרשות המנהלית
36 לאפשר ולהבטיח זאת. אין זו חובה אבסולוטית, ודאי כשמדובר בחובה לעשות
37 מעשה כמו בענייננו, קרי החובה הנטענת של המועצה להקים מקווה. חובה כזו
38 נתחמת ומגודרת בראש ובראשונה בקיומו של צורך ציבורי במימוש הזכות. לעניין

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים

עת"מ 3778-04-23 גנון ואח' נ' ריטוב ואח'

תיק חיצוני:

- 1 זה ראו: פסק הדין בעניין כפר ורדים, סעיפים 26-28. אך זאת לראות, כי צורך
2 ציבורי למימוש חופש דת קיים גם כאשר מדובר בקבוצת מיעוט. שהרי זו מהותה
3 של הדמוקרטיה: הכרעת הרוב תוך שמירה על זכויות המיעוט. ובענייננו אין
4 מדובר במתי מעט, אלא בציבור גדול של כ-26% מתושבות ותושבי המושב
5 המעוניינים במימוש זכות היסוד החוקתית שלהם לחופש הדת והפולחן בדרך של
6 טבילה במקווה. מדובר בלמעלה מרבע(!) מהתושבות והתושבים במושב. וכל
7 אותם בנות ובני המיעוט הגדול הזה אינם יכולים לעשות זאת באופן סביר במצב
8 הקיים. זהו צורך ציבורי של ממש. הפרקטיקה של סקר תושבים היא פרקטיקה
9 לגיטימית בניסיון לאתר צורך ציבורי. אלא שהסקר שנעשה בענייננו ע"י הוועד
10 המקומי אינו משקף תמונת מצב אמיתית. כך כבר מהטעם ש"מספרי האמת"
11 סותרים אותו: מספרם האבסולוטי של העותרות והעותרים הוא 220, וחלקם
12 היחסי מכלל התושבים במושב הוא 26%, למעלה מרבע!
13
14 58. אין זאת אלא, כי כאשר העותרות מבקשות לממש את זכותן לקיום אמונתן הדתית
15 באמצעות שימוש במשאבים ציבוריים, יש להקפיד על איזון נאות בין צרכי הציבור, ובכלל
16 זאת צרכי הדת שלו ומימוש זכותו לחופש דת ופולחן, לבין שמירה על המשאבים
17 הציבוריים. לצורך שמירת האיזון הנדרש, יש לתת את הדעת למספר שיקולים, וביניהם,
18 מה שיעור התושבים המעוניינים בקבלת השירות האמור, האם קיימת חלופה סבירה
19 לשירות זה במקום אחר, וכן מה עמדת הוועד המקומי והאגודה באשר לסדרי העדיפויות
20 בהקצאת המשאבים, מתוך הנחה כי אלה מכירים את צרכיהם של תושבי היישוב.
21
22 59. וכפי שנאמר בע"מ 2846/11 המועצה הדתית רחובות נ' אלי קלאודיו ואח' (13.2.2013).
23 ("עניין קלאודיו"), (פסקה 19 לפסק הדין):
24
25 "יש להדגיש כי אנו מכירים בחשיבותו של מקווה לציבור, ובוודאי לציבור
26 המשתמש בו. למקווה יש חשיבות רבה עבור התא המשפחתי שומר המסורת,
27 ועל הרשויות מוטלת החובה לדאוג לשירות זה עבור הציבור המעוניין בכך כחלק
28 מאספקת שירותי דת על ידי הרשויות. יש גם חשיבות לכך שהמקווה ימוקם
29 במרחק הליכה סביר מבתי הציבור, וזאת עבור שומרי השבת. עם זאת, שיקולים
30 אלו שאין להמעיט בערכם צריכים להיבחן אל מול צרכים אחרים החשובים
31 לציבור, אל מול אופיו של הציבור החי במקום, ואל מול חלופות אחרות להקמת
32 מבני הציבור, כאמור.
33
34 60. אשוב, אפוא, ואדגיש, כי איני מתעלם מהצורך של העותרות, ותושבות אחרות ביישוב,
35 במקווה טוהרה לצורך קיום הטבילה לפי אמונתן. אין ספק כי שירותי מקוואות לנשים הם
36 חיוניים לקיום אורח החיים הדתי של שומרות המצוות בישראל. טבילה במקווה מהווה
37 חלק מהותי מהפולחן הדתי וממימוש זהותה ומנהגיה של אישה שומרת מצוות, והיא
38 מוכרת במשפט הישראלי כזכות יסוד (ראו בג"ץ 866/78 מורד נ' ממשלת ישראל, פ"ד לד(2)
39 663, 657 (1980); בג"ץ 650/88 התנועה ליהדות מתקדמת בישראל נ' שר הדתות, פ"ד מג(2)
40 661, 692 (1989); בג"ץ 257/89 הופמן נ' הממונה על הכותל המערבי, פ"ד מח(2) 265, 340-
41 341 (1994)). כפי שמציינות העותרות, אף הוועד והאגודה אינם מתכחשים לקיומו של צורך

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים

עת"מ 3778-04-23 גנון ואח' נ' ריטוב ואח'

תיק חיצוני:

- 1 זה, אך מדגישים כי **לעת הזו** קיימים צרכים חשובים נוספים שבעיני מרביתם של התושבים
2 הם עדיפים.
3
4 61. ואכן, בצד זכות היסוד לחופש דת ופולחן, לא ניתן לומר שקיימת חובה פוזיטיבית, בלתי
5 מותנית, בלתי מוגבלת ובלתי מסויגת, החלה על הרשות הציבורית להקצות משאבים לצורך
6 קיום זכות יסוד זו. הקצאת המשאבים תעשה על פי אמות המידה של המשפט המנהלי,
7 תוך איזון בין הצרכים הציבוריים השונים. יתר על כן, הקצאת המשאבים צריך שתהא
8 מלווה בהליכים מקדמיים ראויים, תוך שקיפות מלאה, ותוך מתן זכות לתושבים להביע
9 את דעתם ולהגיש התנגדויות במקרה הצורך (ראו עניין **קלאודיו**).
10
11 62. נוכח מסקנתי דלעיל, לא מצאתי מקום להתייחס לשאלה האם הקמת המקווה תפגע
12 בצביונו החילוני של המושב. המשיבים טענו, בין היתר, כי נוכח אופיו החילוני של היישוב,
13 יש להעניק עדיפות לצרכים ציבוריים אחרים ודחופים יותר על פני הקמת מקווה, בכל הנוגע
14 להקצאת משאבים ושטחים ציבוריים. עם זאת, ובדומה למה שנפסק בעניין בית **אלעזרי**,
15 אף אני איני סבור כי יש לפגוע בדרך כלשהי בזכות היסוד לחופש דת ופולחן, ובכלל זאת
16 הזכות לקיים את מצוות הטבילה, בשל "צביונו" של המקום בו מדובר. גם **יישוב חילוני**
17 **מובהק ראוי שיאפשר לשומרות המצוות, גם אם הן מיעוט, לקיים את הלכותיהן**
18 **ומנהגיהן**. כך למשל ברור ומובן מאליו הוא שלא היה מקום למנוע מהעותרות הקמת
19 מקווה טוהרה "פרטי" במבנה פרטי ותוך שימוש במשאבים פרטיים.
20
21 עם זאת, וכאמור, במקרה דנן נדרשים משאבים ציבוריים, וממילא נדרשת מלאכת האיזון
22 בין הצורך בהקמת המבנה ובין צרכים חיוניים אחרים, כפי שתואר לעיל. משמצה
23 המועצה לאמץ את עמדת הוועד לפיה רק מיעוט קטן יחסית בקרב התושבים מעוניין
24 במקווה, כפי שעולה מהסקר שנערך (וכפי שאף נלמד ממספר העותרות בעתירה דנן, עשר
25 במספר, להבדיל מ"מספרי האמת" של 200 עותרים כפי שהיו בעניין בית **אלעזרי**), וכי
26 קיימים צרכים ציבוריים דחופים וחשובים יותר, משהסתבר כי קיים לעניין הטבילה
27 פתרון, גם אם בוודאי אינו אופטימלי, בדמות מקווה ביישוב הסמוך – נראה שאין מקום
28 להתערב בהחלטה זו של המועצה המצויה, על פניה, במתחם הסבירות.
29
30 63. אוסיף, כי הן המועצה והן הוועד והאגודה הבהירו שההחלטה בעניין המקווה נכונה לעת
31 הזו, בהתחשב בקיומם של צרכים ציבוריים אחרים ודחופים יותר. אין זאת, אפוא, מן
32 הנמנע, כי בעתיד, אם נוכח מציאת קרקע זמינה, אם נוכח שינויים תכנוניים, ואם נוכח
33 הגדלה משמעותית של מספר התושבים המעוניינים בהקמת מקווה ביישוב, ועל בסיס
34 הידברות ושיתוף פעולה בין המועצה והוועד לבין התושבים, יבוא עניין זה של הקמת מקווה

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים

עת"מ 3778-04-23 גנון ואח' נ' ריטוב ואח'

תיק חיצוני:

- 1 בישוב צור משה על פתרונו. כך או כך, וכאמור, לעת הזו, עקרונות המשפט המנהלי אינם
- 2 מצדיקים להתערב בהחלטה שלא להקים מקווה בישוב.
- 3
- 4
- 5 64. לאור כל האמור העתירה נדחית.
- 6 65. בנסיבות העניין ובהתחשב בסוגיה הציבורית שעלתה בעתירה דנן, וחרף דחיית העתירה,
- 7 כל צד יישא בהוצאותיו.
- 8
- 9 66. המזכירות תשלח את פסק הדין לצדדים.
- 10
- 11
- 12 ניתן היום, י"ט אלול תשפ"ה, 12 ספטמבר 2025, בהעדר הצדדים.
- 13

שמואל בורנשטיין, שופט

